

Råvaran till en klassisk "jack-o'-lantern":
Cucurbita pepo 'Racer Plus PMR', på god
väg att bli knallorange.

LOUIE'S PUMPKIN PATCH

*Pumpa är inte längre en perifer sak som bara odlas för att göra
lyktgubbar till Halloween. Nu kommer mängder av sorter på bred front.
Många av dem kan vi tacka Louis Lehmann för, en agronom från Kalifornien
som vigt sitt liv åt Cucurbitaceae-släktet på svensk mark.*

TEXT LISA ISING / FOTO PERNILLA BERGDAHL

Cucurbitaceae
Cucurbitaceae
فصوليات
कुटुंब

Fälten i Louie's Pumpkin Patch innehåller både försöksodlingar åt de stora fröfirmorna och odling till husbehov. Bland bladmassorna döljer sig favoriter som 'Zephyr', egna hybrider och sorter som ännu inte nått marknaden.

Louie's Pumpkin Patch ligger inte i USA, fast man gärna vill tro det. Utmed den raka vägsträckan vajar mogen sockermajs och solrosor i jätteformat. Och däremellan breder raderna av pumpor i alla former och storlekar ut sig. Men det som kunde vara prärien och Rocky Mountains är i själva verket Västgötaslätten mellan Skövde och Mariestad. Och det som skymtar bortom telefonrådarna är Billingen. Här har den amerikanska pumpaodlaren och växtförädlaren, Louis Lehmann, slagit sig ner med sina odlingar. Han är en av pionjärerna som introducerat pumporna på bred front i Sverige.

Färgerna skiftar brett. Pumporna är mossgröna, korallröda, blekt svavelgula, Halloween-orange... Andra sorter går i en helt annan färgskala: Från äggskalsvita, ärggröna – och slutligen åt det grå hållet, med namn som 'Tudor Prince', 'Grey Ghost' och 'Invincible'. En del vita ser ut som rymdobjekt.

– Fast i år blir skörden mycket mindre än normalt, säger Louis och kliar sig under hatten. Sommaren var för kall och regnen för häftiga (sommaren 2012, reds anm).

Louis berättar sakligt och vetenskapligt på sitt lite stillsamma vis. Varje sort är numrerad och allt; varje sått frö, varje planta protokollförs mycket nog. Uppgifterna om

Ätbar och vacker trio. Från vänster: 'Orange Cutie', (*Cucurbita maxima*), 'Red October' (*C. maxima*) och fikonbladspumpa (*C. ficifolia*).

grobarhet, avkastning och resistens är värdefulla – och på våra breddgrader handlar det ofta om vilka sorter som hin-
ner mogna under den korta svenska växtsäsongen

För honom har pumporna blivit en livslång passion. Redan som liten pojke i Kalifornien odlade han pumpa på sin pappas avokadofarm. Till Sverige kom han som ung agronom och växtförädlare, hitlockad av Sveriges Utsädesförening (senare Svalöf Weibull). Jobbet innebar att ta fram nya sorter av korn och vete – och familjen trivdes utmärkt. Men de saknade pumporna. Det var 1970-tal och Halloween var ett okänt begrepp. Det närmaste man kom pumpor var det som svenska husmödrar kallade asiagurka.

Utan att ha en aning om konsekvenserna, bad han släkt och vänner att skicka fröer hemifrån. Det blev början på ett livslångt experiment – att odla pumpa på friland i Sverige. Genom sina forskarkontakter fick han tillgång till de europeiska genbankerna och snart ett världsomspännande nätverk av *cucurbitaceae**-vänner. Odlingarna växte och som mest hade han över 250 olika sorter på 7 000 kvadratmeter.

Men Louis har inte bara odlat pumpor. Han har även visat dem på Sofiero och på Gunnebo slott. Han har medverkat med dem på de stora skördefesterna på Öland och på Fredriksdals friluftsmuseum, varit med i SVT:s Gröna Rum och uppfunnit det egna konceptet pumpasafari med smak-

prover, långt innan matvandringarna på Österlen fanns. Hos Louis har man kunnat hitta fröer till de mera ovanliga sorterna och riktiga rariteter.

Efter pensionen, för några år sedan, flyttade Louis och hustrun Myra från Svalöv utanför Landskrona upp till vuxna dottern i Skövde – och Louie's Pumpkin Patch tog de med sig. På en bit mark utanför stan fortsätter odlingarna – och fältförsök. En tredjedel av 70-talet sorter odlas på uppdrag av olika amerikanska, franska eller nyzeeländska fröföretag som får lägesrapporter i utbyte mot fröer.

Trots över fyrtio år i Sverige sitter de amerikanska takterna i. Accenten är omisskännlig och en hel del av det som odlas är till husbehov. Egenodlad sockermajs är ett måste, liksom pumpa till "pumpkin pie" och lyktgubbar, "jack-o'-lanterns", till barnbarnen. Men det ligger förstås mer än trivselodlande bakom alla åren av slit. Louis vet inte hur många ton han har skördat och burit. Höfterna är slitna och huden tål inte mera sol men entusiasmen är det inget fel på.

– Titta på den här! säger han och håller fram en liten ekollonformad 'Table Star'. Det är en av de bästa matpumporna, söt och god. Klar på några minuter i vattenbad i ugn.

– Eller den här – en 'Knuckle Head' – som är knottig. Odlingen är inte stor och marknivån är så låg att markfrost är ett hot redan första veckan i september. Men den

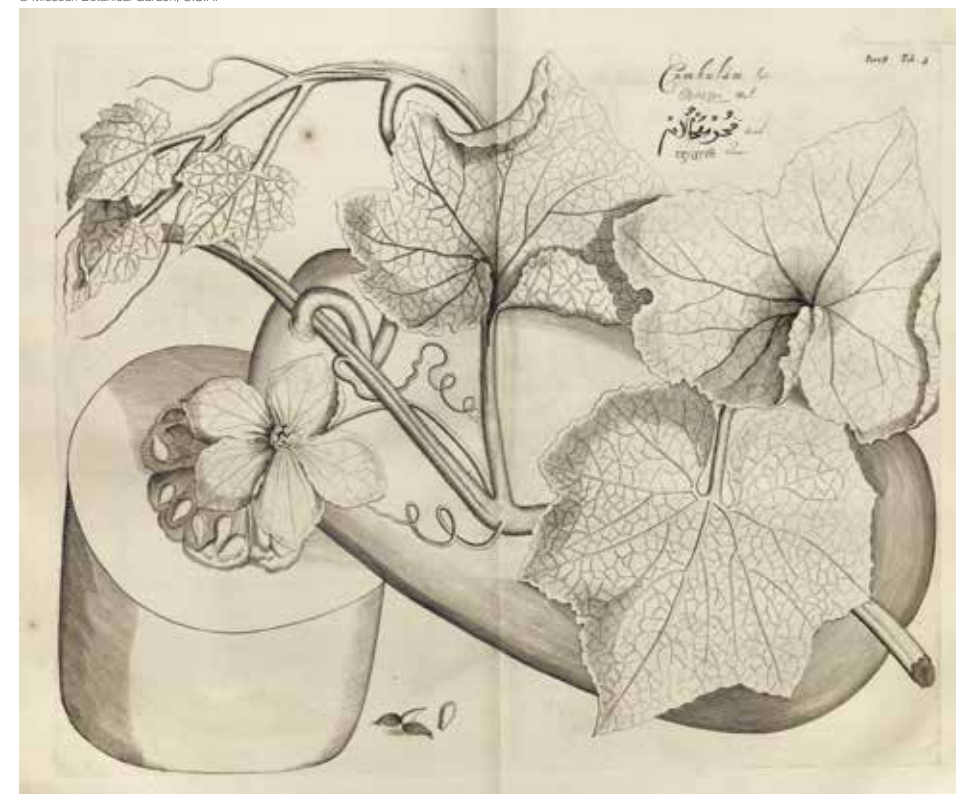

* Vetenskapliga namnet på familjen gurkväxter

Överst t v: Sockermajs (Zea mays Saccharata-gruppen) 'Trinity', 'Fleet', 'Mystique', 'Delectable' och däremellan den brokiga prydnadsmajsen (Zea mays Indurata-gruppen), även kallad flintmajs för sina hårda korn. Överst t h: Fält med sockermajs i prydliga rader. Övan t v: Solrosor 'Autumn Beauty' i olika färger. Övan t h: Prydnadsmajs av sorten 'Painted Mountain'.

© Missouri Botanical Garden, U.S.A.

PUMPASLÄKTET

Pumporna ingår i familjen gurkväxter, Cucurbitaceae. Dit hör även gurkor och meloner, de flesta med tropisk stamtavla. Av tjugotalet arter är det bara ett fåtal som klarar odling på friland i svenskt klimat. Dit hör *Cucurbita pepo*, *C. maxima*, och *C. ficifolia*. Under gynnsamma förhållanden även *C. moschata* och *C. argyrosperma*.

Skillnaden mellan pumpa och squash har ingen enkel definition. Botaniskt talar man egentligen bara om pumpor. Men sommarsquash kallas ibland sorter som skördas omogna, exempelvis 'Yellow crookneck', och zucchini. Kännare föredrar dock att använda de respektive art- och sortnamnen.

är stenfri och ligger i full sol hela dagen – en viktig aspekt när det gäller pumpor. Här odlar Louis egna favoriter som 'Table Star', 'Kabocho' och 'Grey Ghost', men i sortlistan finns också beteckningar som BMXIII. Det är sorter som provodlas här innan de kommer ut på marknaden. Och som förädlare har han givetvis inte kunnat låta bli att skapa några egna sorter, exempelvis hybriderna 'Louie's Red'.

Variationen i färg, form och storlek tycks oändlig: päronformade, ovala, vingade, randiga, tvåfärgade, turbanpumpor, prydnadspumpor... men fortfarande är det orange Halloween-pumpor som är populärast. Synd tycker Louis när det nu finns så många att välja bland, sammanlagt tjugotvå arter, varav fem odlas i Sverige – och tusentals sorter.

– Det finns så många och särskilt de mörkröda är väldigt rika på A-vitamin med lika mycket karotin som morötter, säger Louis och håller upp en 'Orange Cutie' från Nya Zeeland som verkar gå bra i det nordiska klimatet.

– Ett utmärkt alternativ till kött för vegetarianen, tillägger han.

De grå pumporna har det fastaste köttet men även japanska sorter som 'Uchi Kuri' och 'Delica' är mycket upp-

skattade. Till samma familj hör också alla former av sommar- och vintersquash och den så kallade spaghettipumpen vars trådiga innehåll används på samma sätt som pasta.

För Louis har det blivit något av en mission att övertyga svenskarna om att pumpor inte bara är dekorativa och något man gör lyktgubbar av kring Halloween. Om och om igen har han delat ut receptsamlingar och tips på paj, kakor, soppa, grytor och gratänger. Och förvånansvärt många pumpor går att odla på våra breddgrader anser Louis.

– Bara man undviker de rent tropiska sorterna, de hinner inte mogna. Allra bäst är förstås att odla direkt i komposten eller i högbänkar men jag sår på friland i mitten av maj och täcker med fiberduk de första veckorna, det brukar räcka.

Två gånger gödslar han, på våren innan sådd och i mitten av juni. Vattnar gör han inte och skördar gör han i god tid innan det blir risk för frost. Sedan går det att förvara pumporna i många månader, ibland år faktiskt. Om det blir några över. De flesta brukar gå åt på den lilla lokala skörde-marknaden som hålls i Rörs bygdegård strax intill i slutet av september. 🍂

Följ odlingarna och försöken på www.pumpkinpatch.se. Louis' mera ovanliga sorter säljs numera via fröföretaget Semenco i Skåne, <http://www.semenco.se>